

Итоговый балл _____
подпись председателя жюри

Шифр _____

ОЧНЫЙ ТУР
олимпиады «МагистриУм» для поступающих в магистратуру
ФГОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет»

Направление: Филология. Тюркология
2023-2024 учебный год

I. Напишите 5 фразеологизмов с компонентом “голова” на своем родном языке и объясните их значение. / Туган телегездэ “баш” сүзе кергэн 5 фразеологизм языгыз һәм мәгънәләрен аңлатыгыз. (За каждый пример по 2 балла; итого – 10 баллов.)

II. Напишите пропущенные слова./ Төшеп калган сүzlэрне языгыз. (За каждое правильно написанное слово – 2 балла; итого – 10 баллов):

Татарский язык	туғыз	кер	әч	тел	теш	керфек
Казахский язык	тоғыз	?	іш	?	тіш	қірпік
Турецкий язык	dokuz	gir	iç	dil	?	kırpık
Азербайджанский язык	?	gir	iç	dil	dış	?

III. Из каких словарей приведены примеры? Напишите названия словарей./ Тәкъдим итегендән үрнәкләр кайсы сүзлекләрдән китерелгән? Сүзлек төрләрен языгыз. (за каждое правильное название словаря – 2 балла; итого 10 баллов):

1. КИТАП и. гар. 1) Нинди дә булса текстны эченә алган, битләре бер тәртипкә салынып төпләнгән басма (элек: кульязма) әсәр. *Китап* – бер нәселнәң икенче нәселгә қалдырган мирасы. Мәкалъ. 2) Аерым басма итеп чыгарылган зур гына күләмле язма әсәр яки жыентык. *Казан ханлыгы чорында да, хәтта татарча басма китап барлыкка килгәч тә, бездә күчереп китап язы белән шөгыллануче осталар күп булуы тарихта яши билгеле.* Э.Кәримуллин. 3) Әдәби әсәрнәң зур кисәге. *Романның беренче китабы шагыйрьнәң бала чагыннан башлана.* Э.Еники. 4) эвф. Коръән яки бүтән изге язма. *Китап әйтә: үзенән түбәннәргә карап шөкөр им, югарыларга карап фикер им.* Ш.Камал.

Ответ: _____

2. КИТАП «книга» < гар. китāb id. ← ктб «язу» тамырыннан, шуннан ук мәктәп, мәктүп, көтеп (к. Көтепханә), кятип. Иске тат. китабәт «һәртөрле язулар, документация h.b.». Будагов II: 113.

Дерив.: китаплы, китапсыз; китаплық, китапчы, китапчылық; китапчча; китапчык; китаби (неол.).

Ответ: _____

3. Китап сущ. книга || книжный (магазин, шкаф); ~ бастыру (басу) печатать книгу; книгопечатание, ~ бастырып чыгару издать книгу; ~ төпләү переплеть книгу; ~ — белем чишимәсе книга — источник знания [] ~ бастыручы книгоиздатель; ~ басу эше книгопечатное дело; ~ басучы печатник, рабочий типографии; ~ белеме книговедение; ~ палатасы книжная палата; ~ союче (яратучы) книголюб, библиофил, книжник; ~ төпләү переплётный; ~ төпләү эше переплётное дело; ~ төпләүче переплётчик; ~ укучы читатель || читательский; ~ укучылар конференциясе читательская конференция ◇ ~ корты книжный червь, книгоед; ~ көясе 1. см. **китап корты** 2. о человеке, обращающемся с книгой небрежно; ~ күшмый букв. книга не велит (запрещено законом, какими-то правилами)

Ответ: _____

4. Китáп, китабý, китапкá, китаптán

Ответ: _____

5. **китап** n book □ ~ басучы printer; ~ төпләүче bookbinder ◇ **китапка** кадалырга bury oneself in a book

Ответ: _____

IV. Найдите семантические соответствия между русскими пословицами и их эквивалентами в тюркских языках. / Рус мәкалъләре белән төрки халыклар мәкалъләре арасында мәгънәви тәңгәллекләр урнаштырыгыз. (Каждое правильное соответствие – 2 балла; итого – 10 баллов.)

Пословицы на русском языке		Пословицы на тюркских языках	
1.	Если слово — серебро, молчание — золото.	А	Вәтәнсиз оғул — чимәнсиз булбул. (уйгур.)
2.	Без Родины сын — соловей пустыни.	Б	Азапка чыдасан, жашоону үйрөнөсүн. (киргиз.)
3.	Истинный враг никогда не станет другом	В	Белмәү ғәйеп түгел, белергә теләмәү ғәйеп (башк.)
4.	Потерпишь мучение, научишься жить.	Г	Söz gümüşse sükut altın (тур.)
5.	Незнание — не порок, а нежелание знать — порок.	Д	Асли душман дўст бўлмас. (узб.)

Ответ.

1	2	3	4	5

V. Что вы знаете о древних тюркских письменных источниках? Напишите об одном из них. / Борынгы төрки язма истәлекләр турында сез нәрсәләр беләсез? Шуларның берсе турында языгыз. (20 баллов.)

VI. Какие особенности имеет современный алфавит вашего родного языка? Напишите об этом. / Туган телегезнең хәзерге алфавиты нинди үзенчәлекләргә ия? Бу хакта языгыз. (10 баллов).

VII. Найдите тюркские заимствования в русском языке. / Рус теленә төрки телләрдән кергән сүзләрне табып билгеләгез. (*Каждое правильное слово – 2 балла; итого – 10 баллов*).

Напишите ответ цифрами. / Җавапны саннар тезмәсө рәвешендә языгыз.

1. арбуз	6. печка	11. камыш	16. сарафан
2. охрана	7. йогурт	12. картуз	17. шишка
3. больница	8. хомут	13. салат	18. шкаф
4. овес	9. ручка	14. калач	19. почта
5. рожь	10. школа	15. шалфей	20. яхонт

Ответ:

VIII. Как вы представляете межъязыковые отношения в будущем? В чем их положительные и отрицательные стороны? Напишите эссе объемом не менее 150 слов, представив свое отношение к этому процессу. / Киләчәктә телара бәйләнешләрне сез ничек күз алдына китерәсез? Аларның үңай һәм тискәре яклары нәрсәдә? Шул хакта үз фикерегезне белдереп, 150 сүздән ким булмаган эссе языгыз. (За содержание и речевое оформление – 10 баллов; за грамотность, т. е. за соблюдение орфографических, пунктуационных и языковых норм – 10 баллов. Итого – 20 баллов.)